

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

BẠCH THỊ THANH MAI

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC
TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1954 - 1975)
LỚP 12 Ở TRƯỜNG THPT HUYỆN YÊN PHONG
TỈNH BẮC NINH

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

BẠCH THỊ THANH MAI

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC
TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1954 - 1975)
LỚP 12 Ở TRƯỜNG THPT HUYỆN YÊN PHONG
TỈNH BẮC NINH**

Ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 8 22 90 13

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: TS. Lê Thị Thu Hương

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi với sự hướng dẫn tận tình của **TS. Lê Thị Thu Hương**.

Trong quá trình thực hiện đề tài, tác giả đã tham khảo nhiều nguồn tài liệu khác nhau. Các nguồn tài liệu được xử lý, tổng hợp đưa vào luận văn một cách hợp lý và đúng quy định.

Các kết quả, số liệu và kết luận của đề tài được trình bày trong luận văn là khách quan, trung thực và chưa được công bố ở một công trình nghiên cứu khoa học nào khác.

Tác giả xin chịu trách nhiệm hoàn toàn về nội dung của luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả

Bạch Thị Thanh Mai

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến **TS.Lê Thị Thu Hương**, người đã hướng dẫn chu đáo, nhiệt tình, tận tâm trong suốt quá trình tôi thực hiện đề tài này.

Xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo Khoa Lịch sử, Trung tâm thông tin thư viện, Phòng Đào tạo, trường Đại học Sư Phạm, Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu tại trường.

Xin chân thành cảm ơn những người thân trong gia đình cùng các anh chị em, bạn bè thân thiết đã giúp đỡ tôi, động viên tôi trong quá trình thực hiện và hoàn thành Luận văn này!

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 6 năm 2020

Tác giả

Bạch Thị Thanh Mai

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
DANH MỤC CÁC HÌNH	v
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	7
4. Mục đích nghiên cứu	8
5. Cơ sở phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu.....	9
6. Giả thuyết khoa học	9
7. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài.....	10
8. Đóng góp của đề tài	10
9. Cấu trúc của luận văn	10
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ Ở TRƯỜNG THPT	11
1.1. Cơ sở lý luận.....	11
1.1.1. Một số khái niệm liên quan đến đề tài.....	11
1.1.2. Xuất phát điểm của vấn đề nghiên cứu	15
1.1.3. Nội dung và tiêu chí của năng lực vận dụng kiến thức trong dạy học Lịch sử ở trường phổ thông	21
1.1.4. Vai trò, ý nghĩa của việc phát triển năng lực vận dụng kiến thức cho học sinh trong dạy học Lịch sử Việt Nam (1954 - 1975) lớp 12 ở trường THPT huyện Yên Phong tỉnh Bắc Ninh.....	26

1.2. Cơ sở thực tiễn.....	29
1.2.1. Địa điểm, thời gian, đối tượng khảo sát	29
1.2.2. Kế hoạch và nội dung tiến hành điều tra, khảo sát.....	29
1.2.3. Kết quả điều tra, khảo sát	30
Chương 2: CÁC BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC TRONG DẠY HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM (1954 - 1975) LỚP 12 Ở TRƯỜNG THPT HUYỆN YÊN PHONG TỈNH BẮC NINH.....	35
2.1. Vị trí, mục tiêu, nội dung cơ bản của phần lịch sử Việt Nam (1954 - 1975) lớp 12 THPT.....	35
2.1.1. Vị trí.....	35
2.1.2. Mục tiêu	36
2.1.3. Nội dung cơ bản của Lịch sử Việt Nam (1954 - 1975).....	38
2.2. Một số yêu cầu khi lựa chọn các biện pháp phát triển năng lực vận dụng kiến thức cho học sinh trong dạy học lịch sử Việt Nam lớp 12 THPT ở huyện Yên Phong tỉnh Bắc Ninh.....	47
2.2.1. Phải lựa chọn kiến thức cơ bản, trọng tâm	47
2.2.2. Phải đảm bảo được mục tiêu dạy học.....	47
2.2.3. Phải đảm bảo tính vừa sức.....	48
2.2.4. Phải phát huy tính tích cực học tập của học sinh.	48
2.3. Các biện pháp phát triển năng lực vận dụng kiến thức cho học sinh trong dạy học lịch sử Việt Nam (1954 - 1975) ở trường THPT huyện Yên Phong tỉnh Bắc Ninh.....	49
2.3.1. Vận dụng kiến thức để hoàn thành các nhiệm vụ học tập trên lớp	49
2.3.2. Vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn cuộc sống.....	68
2.3.3. Giáo viên thường xuyên gắn nội dung học tập với thực tế cuộc sống.....	74
2.4. Thực nghiệm sư phạm	76
2.4.1. Mục đích của thực nghiệm	76

2.4.2. Đối tượng và địa bàn của thực nghiệm.....	76
2.4.3. Phương pháp và nội dung thực nghiệm.....	76
2.4.4. Kết quả thực nghiệm.....	77
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	81
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	84
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Giải thích
DHLS	Dạy học lịch sử
ĐT	Đào tạo
GD	Giáo dục
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
KTĐG	Kiểm tra đánh giá
Nxb	Nhà xuất bản
PPDH	Phương pháp dạy học
SGK	Sách giáo khoa
THPT	Trung học phổ thông
VĐKT	Vận dụng kiến thức

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Tiêu chí đánh giá hệ thống các năng lực vận dụng kiến thức cho học sinh.....	25

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1. Biểu đồ biểu diễn thực nghiệm sư phạm.....	79

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trước yêu cầu đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa gắn liền với nền kinh tế trí thức và xu hướng toàn cầu hóa, đòi hỏi phải có những con người lao động toàn diện, có tư duy sáng tạo và năng lực thực hành giỏi. Vì vậy, vấn đề đổi mới PPDH đã và đang được Bộ Giáo dục và Đào tạo đặc biệt quan tâm. Mục đích của sự đổi mới là yêu cầu sản phẩm giáo dục tạo ra phải là những con người có nhân cách, sáng tạo, năng động, tự lập, tự chủ trong việc giải quyết các tình huống thực tế của đời sống. Điều 7 Luật Giáo dục số 43/2019/QH14 cũng đã nêu: *“Phương pháp giáo dục phải khoa học, phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của người học; bồi dưỡng cho người học năng lực tự học và hợp tác, khả năng thực hành, lòng say mê học tập và ý chí vươn lên”* [44; tr.3]. Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo xác định: *“Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học”; “Tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho HS. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lý tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời”* [16; tr.3].

Những quan điểm, định hướng nêu trên tạo tiền đề, cơ sở thuận lợi cho việc đổi mới PPDH nói chung và PPDH bộ môn Lịch sử nói riêng. Việc đổi mới này nên chuyển từ cách dạy học tiếp cận nội dung sang cách dạy học tiếp cận năng lực người học. Đây cũng là xu hướng giáo dục chung của các nước trên thế giới hiện nay. Giáo dục định hướng năng lực nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra của việc dạy học, thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực VDKT trong những tình huống thực tiễn nhằm phát